

KAPITOLA IX.

§ 49.

O obligacích s více subjekty.

Vzejde-li nějaké osobě pohledávání proti více osobám, nebo vzejde-li několika osobám pohledávání proti jedné osobě buď

1. vzejde tím několik samostatných pohledávek dílčích, nebo

2. několik takových samostatných pohledávek nevzejde.

K č. 1. § 888 ustanovil, že přislíbí-li více osob někomu totéž právo k věci nebo přijme-li více osob slib téhož práva k věci od jedné osoby, budou pohledávka nebo dluh děleny podle zásad o spoluvlastnictví a § 889 ustanovil, že mimo případy zákonem stanovené povinen je plnit každý ze spoludlužníků dílné věci jen svůj podíl a že každý ze spoluvěřitelů věci takové musí se spokojit dílem naň vypadajícím. Předpisům těm sluší rozumět tak, že mimo zvláštní případy, vzejde-li osobě nějaké (ze smlouvy nebo z jiného důvodu) pohledávání dílného plnění proti více osobám, bude každý z dlužníků povinen plnit jen podíl (zdali jsou podíly rovné čili nic, řídí se výslovným ustanovením nebo povahou obligace), a vzejde-li několika osobám pohledávání dílného předmětu, může každý z věřitelů pohledávat jen podíl, srovn. na př. §§ 1203, 1302. Také pohledávání původně jednotné může se skutečnostmi později vzešlými rozpadnouti na několik samostatných pohledávek, tak zejména když po smrti osoby, která měla pohledávání nebo něco dluhovala, nastoupí dědicové, § 821.

K č. 2. Několik samostatných pohledávek částečných nevzejde:

a) vznikne-li obligace k ruce společné a nerozdílné,

b) vzejde-li několika osobám pohledávání plnění nedílného nebo vzejde-li několika osobám povinnost poskytnouti plnění nedílné.

§ 50.

O obligacích k ruce společné a nerozdílné.

I. O obligacích k ruce společné a nerozdílné se mluví tenkráte, jestliže každý z několika dlužníků předmětu dílného je

zavázán plniti celek nebo jestliže každý z několika věřitelů předmětu dílného má právo pohledávati celek.

Sporno je, zdali sluší pokládati obligace solidární a korreální za instituci jedinou či za instituce různé. Z podnětu totiž, který dal *R i b b e n t r o p* svým spisem *Zur Lehre von der Correalobligation* (1831) se rozvinul v literatuře práva obecného spor, zdali právo římské rozlišuje obligace korreální a solidární. Namnoze takové lišení se hájí, ale je pak mezi stoupenci takového lišení spor o to, které obligace sluší pokládati za korreální a které za solidární, jakož i spor o podstatu a následky obligací jednak korreálních, jednak solidárních.

Spory tyto, vzniklé v literatuře obecného práva, pronikly také do literatury našeho práva. Ale hledíc k tomu, že občanský zákoník obligací korreálních a solidárních nerozlišuje (srovn. marg. rubr. před § 891, pak §§ 891 sl., dále §§ 550, 820, 1205, 1302, pak rejstřík sub v. *Correalität*), a hledíc dále k tomu, že doktríně obecného práva, která panovala v době vydání občanského zákoníka, rozdíl mezi korrealitou a solidaritou nebyl znám, bude se rozhodnouti pro mínění, které v našem právu nechce lišiti obligací korreálních a solidárních.

II. Obligace k ruce společné a nerozdílné vzejde

1. podle vůle stran a to

a) smlouvou. Není potřebí výslovného projevu nesoucího se ke zřízení solidární obligace, stačí jakýkoli projev, ze kterého se podává, že strany chtěly zřídit obligaci solidární. Zřízení solidární obligace nevyhledává jednotného aktu, obligace prostá pozdějším přistoupením nového věřitele nebo dlužníka může se státi obligací solidární;

b) posledním pořízením;

2. výrokem soudním, srovn. § 46 c. ř. sd.;

3. některými skutečnostmi, se kterými zákon spojuje vznik obligace solidární. O takových solidárních obligacích ustanovují zejména §§ 210, 282, 1282, 1302, 1313 sl. obč. zák., čl. 81 sm. ř., č. 112, 150, 269, 280 obch. zák., 365 tr. ř., 154, 155 ex. ř. V zákoně o společnostech s ručením omezeným ustanoveny jsou četné případy, ve kterých orgánové její odpovídají rukou společnou a nerozdílnou.

III. *P o d s t a t a a ú č i n k y*. Výše bylo poznamenáno, že podle našeho práva nesluší rozlišovati korrealitu od pouhé solidarity. Ale uvážiti jest možnost, že snad občanský zákoník se

přidržel, ustanovuje o obligacích k ruce společné a nerozdílné, zásad platících podle římského práva o obligacích korreálních nebo zásad platících o obligacích solidárních. Po té stránce sluší upozorniti, že v literatuře práva obecného namnoze se shledává podstata obligace korreálné v tom, že je tu una eademque obligatio, podstata pak obligace solidární v tom, že jsou tu plures obligationes in idem. Mínění toto v době novější ztrácí stoupence a rozdíly mezi obojími obligacemi se vykládají historicky.

Mínění výše vzpomenuté vzniklo však do literatury našeho práva potud, že někteří zastávají náhled, že při každé obligaci k ruce společné a nerozdílné je tu una eademque obligatio (H a s s e n ö h r l), kdežto jiní hájí pluralitu obligací (U n g e r, K i r c h s t e t t e r). Spor ten nemá patrně onoho významu, jaký se mu namnoze přikládá, ježto abstrakcí té neb oné konstrukce z předpisů zákonných nikterak neobdržíme vodítka, abychom mohli určití následky obligací k ruce společné a nerozdílné v jednotlivostech.

Rozeznávati jest:

1. Aktivní solidaritu.

a) Podstata aktivní solidarity záleží v tom, že několika osobám vzejde pohledávání téhož plnění proti témuž dlužníku, ale nikoliv kumulativně, nýbrž alternativně. Při aktivní solidaritě je tedy jisto, kdo je věřitelem, ale není jisto, kterému z věřitelů plnění se dostane. Nejistota tato bude odklizena:

a) buď tím, že dlužník jednomu z věřitelů plní nebo jinak ho uspokojí (datione in solutum). V případnosti takové obligace zanikne § 893;

β) nebo tím, že jeden z věřitelů dlužníka o splnění obligace (soudně nebo mimosoudně) požádá (praevence). V případnosti takové obligace solidární se stane obligací prostou a dlužník nemůže se osvoboditi tím, že plní jinému věřiteli, § 892.

b) Pokud se týká některých jednotlivostí, sluší ještě poznamenati:

a) Pochybné je, zdali prodlením jednoho z věřitelů uvedení budou v prodlení i věřitelé ostatní a zejména, zdali dlužník, nabídnuv plnění jednomu z věřitelů, může dluhované plnění uložiti na soudě. V případě odpovědi kladné je pak dále pochybné, zdali deponovati sluší pro všechny věřitele, t. j. tak, že každý

má možnost žádati za vydání deposita, nebo, zdali může dlužník deponovati pro některého z věřitelů. Alternativa posléz uvedená působí obtíže tenkrát, jestliže by věřitel, pro kterého je deponováno, se nehlásil o vydání deposita.

β) Postoupil-li některý z věřitelů svoje pohledávání, nestane se cessionář věřitelem výhradným, nýbrž bude míti postavení stejné jako cedent. Byla-li však obligace aktem uvedeným pod lit. a) ^{a)} již koncentrována na jediného věřitele, stane se cessionář věřitelem výhradným.

γ) Zdali věřitelé, kterým se nedostalo nic, mohou na tom, kterému plnění se dostalo, žádati za vydání podílů, řídí se poměrem, který snad mezi nimi existuje. Není-li takového poměru, nebudou míti proti onomu nároků, § 895.

2. Passivní solidarita.

Podstata passivní solidarity záleží v tom, že jedné osobě proti několika osobám vzejde pohledávání téhož plnění, ale nikoli kumulativně, nýbrž alternativně. Může tudíž věřitel žádati plnění na kterémkoli dlužníku; bude-li však jím uspokojen, zaniká obligace naprosto, § 893 i. pr. Ale věřitel může také žádati na každém z dlužníků jen část plnění a podíly může libovolně určit, § 891. Srovn. k tomu zajímavý případ Nowack N. Ř. 1091. Pro případ konkursu srovn. §§ 17 a 18 konk. ř. a §§ 17 a 18 vyr. ř. V jednotlivostech platí:

a) Pochybno je, zdali prodlením jednoho dlužníka uvedení budou v prodlení dlužníci ostatní. Doslov zákona, § 871 (Einer für Alle und Alle für Einen), svědčí spíše odpovědi kladné, ačkoli, jak materialie ukazují, nemělo jím býti vyznačeno, že passivní solidarita zahrnuje v sobě vzájemné zaručení. Vším způsobem bude pokládati passus ten za předpis dispositivní, kterého se sluší držeti potud, pokud se z úmluvy stran nebo z povahy obligace nepodává opak.

b) Jestliže dohodou činěnou mezi věřitelem a jedním z dlužníků plnění bude stíženo nebo zlevněno, netýká se dohoda taková ostatních dlužníků, § 894.

c) Obligace solidární zaniká nejen splněním, nýbrž i tenkrát, když věřiteli poskytnut bude surrogát splnění, tudíž datione in solutum, provedenou kompensací, novací privativní provedenou s jedním z dlužníků. Pokud se týká kompensace, sluší pozname-

nati, že dlužník, na kterém věřitel plnění požaduje, nemůže compensando namítati pohledávku, kterou má proti věřiteli spolu-dlužník (*correus debendi*) arg. § 1441. Dále sluší míti na paměti, že *datio in solutum* a *novace* podle okolností případu zruší obligaci jen z části a odejmou věřiteli právo žádati splnění zbytku na dlužníku, se kterým *datio in solutum* nebo *novace* byly umluveny, že však věřiteli zachováno bude právo žádati za splnění zbytku dlužníky jiné. O konsolidaci srovn. Nowack N. Ř. 1294. Otázka dříve pochybná, zdali může věřitel zrušiti obligaci smlouvou o prominutí dluhu, kterou učinil s dlužníkem jediným, je § 1406 patrně rozřešena ve smyslu kladném, srovn. k tomu § 41 tohoto pojednání.

d) Obligace solidární může se státi obligací prostou a počet dlužníků může býti ztenčen. Věřitel může některého z dlužníků z obligačního závazku propustiti a jednání takové se nedotkne ostatních, § 894. Také promlčení závazků proti některému z dlužníků je možné, ale o přetržení promlčení rozhodnouti bude patrně podle zásad uvedených pod lit. a). Tím, že věřitel za plnění požádá jednoho z dlužníků, nestane se obligace solidární obligací prostou. Ani podání žaloby nezbaví věřitele práva variačního. Odstoupí-li od žaloby proti jednomu z dlužníků, může žádati plnění na dlužníku jiném. Bude-li pak dlužníkem zvoleným uspokojen jen z části, může žádati zbytek na ostatních, § 891. Pochybné je, zdali variační právo, o kterém ustanovil § 891, nebylo omezeno § 237 c. ř. sd. (T i l s c h, Einfluss, str. 219).

e) Zdali dlužník, který zaplatil, má postih proti ostatním čili nic, rozhodnouti je podle poměru, který mezi solidárními dlužníky snad je. Není-li poměru takového, může se hojiti na ostatních a není potřebí, aby si dal od věřitele postoupiti nároky proti ostatním dlužníkům. Slovy »auch ohne geschehene Rechtsabtretung« v § 896 nemá býti řečeno, že by postihovatel ipsa lege vstupoval do pohledávky věřitelovy. Pohledávka postihatelova, mimo případy *cesse*, není tedy pohledávkou věřitelovou, nýbrž pohledávkou novou, ale podle § 17 odst. 3 konk. ř. má věřitel v konkursu jednoho z dlužníků povinnost pohledávku svoji postoupiti spoludlužníku, který za to žádá. Totéž platí v řízení vyrovnacím, § 17 odst. 3 vyr. ř. Není-li nic ustanoveno, a to buď smlouvou nebo povahou právního poměru (sr. na př. § 1347 o. z.), o podílech, které připadají na každého z dlužníků, ponese každý dlužník podíl stejný. Neměl-li by některý z dlužníků potřebné

způsobnosti smlouvou se zavázati, nebo není-li s to, aby poskytl náhradu naň vypadající, rovnrhne se jeho podíl na ostatní. Jestliže některý z dlužníků od věřitele dosáhl osvobození, nebude tím osvobozen od regressní povinnosti právě zmíněné § 896. Jestliže však věřitel, sprostiv některého z dlužníků, na jiném nevymáhal celek, nýbrž jen summu zbývající po odpočtení regressní povinnosti onoho, nemohou se patrně ostatní na něm hojiti. Srovn. ještě § 156 odst. 2 konk. ř., §§ 17, 18 konk. ř., 17, 18 vyr. ř., § 53 odst. 2 vyr. ř.

P o z n á m k a: Jestliže zřízena byla obligace, která je zároveň obligací aktivně i passivně solidární, sluší zásady uvedené pod č. 1 i 2 kombinovati.

§ 51.

O obligacích nedílných.

Vzešlo-li jedné osobě proti několika osobám pohledávání plnění nedílného, může věřitel žádati splnění na kterémkoli z dlužníků § 890, a platí tu vůbec zásady platící o passivní solidaritě. Ale mohou se vyskytnouti případy, ve kterých splnění obligace může býti uskutečněno jen společným působením všech dlužníků a v případech takových věřitel dojde cíle jen tenkrát, bude-li se domáhati splnění na veškerých dlužnících. Vzešlo-li několika osobám proti jedné osobě pohledávání plnění nedílného, není dlužník povinen plniti jednotlivému věřiteli, pokud mu nebude dána jistota, a může žádati za dohodu věřitelů, po případě může uložit věc na soudě, § 890. Splnil-li dlužník jednomu ze spoluvěřitelů, ač tento se nemůže vykázati přivolením ostatních, odpovídá za to patrně ostatním.

§ 52.

O smlouvách dvojčlenných vůbec a smlouvách ve prospěch třetího zvlášť.

I. Smlouva může býti učiněna tím způsobem, že role, která ve smlouvě náleží zpravidla jedné osobě, rozštěpena bude mezi osoby dvě, na př. osoba A se zavazuje postoupiti nějaký předmět osobě B, ale tato se zavazuje zaplatiti cenu trhovou osobě C. Takové rozštěpení rolí může se vyskytnouti nejen při smlouvách synallagmatických, nýbrž i při smlouvách jiných, a zejména také

při smlouvách bezplatných. Mluví se o smlouvách dvojčlenných nebo rozštěpených (*zweigliedrige, gespaltene Verträge* — *E h r e n z w e i g*). Při smlouvách takových sluší rozeznávat i jednak kauzální poměr mezi osobou B se strany jedné a osobami A i C se strany druhé (právní jednání, které A i C uzavřeli s B, se nazývá jednání hlavní), jednak poměr kauzální mezi A a C. Jestliže tedy prodala osoba A osobě B věc s tím, že cena trhová má býti zaplácena osobě C, přísluší osobě C *actio venditi* právě tak, jako osobě B přísluší *actio empti*. *Causa* poměru mezi A a C může býti rozmanitá; může to býti darování, *constitutio dotis*, *datio in solutum*, poměr úvěrní atd.

II. 1. Zvláštní místo mezi těmito smlouvami dvojčlennými zaujímají tak nazvané smlouvy ve prospěch třetích (*pacta in favorem tertii*). Smlouvami takovými se vyrozumívají smlouvy uzavřené mezi dvěma osobami (svrchu A i B), ze kterých vzejdou práva osobě třetí (svrchu C), ačkoli tato se při uzavření smlouvy nezúčastnila. Jako již v doktríně obecného práva, tak také v literatuře práva našeho byla odedávna přiznávána na větším díle možnost takových smluv a § 881, jenž mohl býti uveden pro mínění opačné, se vykládal tak, že mimo případy v zákoně uvedené, nevzejdou práva a závazky osobě, jejíž jménem kdosi jiný byl jednal. Pokud se týká smluv ve prospěch třetích, rozeznávali někteří:

a) tak nazvané nepravé smlouvy ve prospěch třetích. Smlouvami takovými se vyrozumívají smlouvy, kterými osoba, která slibuje (*promittent*) jiné osobě (*promissarovi*), že bude plniti osobě třetí, přistupuje k pozůstávajícímu již závazku *promissarovu* proti osobě třetí. Prakticky nejdůležitějším případem byla uváděna smlouva, kterou někdo přejímá statek nemovitý a zavazuje se postupiteli, že zaplatí věřitelům hypotekárním pohledávky váznoucí na nemovitosti. Podobně, jestliže někdo převádí na sebe závod a slibuje postupiteli, že zaplatí jeho obchodní dluhy. Sem byla také počítána úmluva, kterou zcizitel statku pronajatého si dává slíbiti nabyvatelem, že bude dodržena smlouva nájemní, kterou zcizitel dříve byl uzavřel s třetí osobou. Někteří smlouvy takové podřídili zásadám, které uvedeny budou níže pod lit. b), jiní poznamenávali, že o takových smlouvách neplatí nic zvláštního, že ze smluv takových vzejdou jen práva a závazky mezi *promittentem* a *promissarem* (t. j. na př. povinnost *promittentova* uspokojiti věřitele *promissarovy*), a že

osobám třetím (věřitelům hypotekárním, obchodním atd.) vzejdou práva jen tenkrát, jestliže jim bude učiněna offera a ony ji přijmou;

b) tak nazvané pravé smlouvy ve prospěch třetích osob. Tím vyznívaly se smlouvy, kterými osoba nějaká (promissar) dává si slíbiti osobou jinou (promittentem), že tato bude plniti osobě třetí něco, nač tato dosud nároku neměla. Zde byly uváděny zejména:

a) Modus při smlouvách darovacích, pokud obsahuje příkaz, aby obdarovaný poskytl nějaký prospěch třetím osobám, § 901, 709.

β) Prodej s úmluvou, aby kupec třetím osobám poskytl nějaké prospěchy (na př. tak zvané klíčné).

γ) Postoupení statku nebo živnosti s tím, aby přejimatel třetím osobám (na př. dětem postupitelovým) poskytl nějaké platy (zejména při tak nazvané *successio anticipata*).

δ) Pojištění života důchodem nebo kapitálem ve prospěch osob třetích, § 1287.

Pokud se týká takových a jinakých smluv ve prospěch třetích osob, dovozovala starší nauka z § 1019 o. z., jehož skladba ovšem je pochybná a historie dosti nejasná, že ze smluv takových nevzejdou práva promissarovi, pokud to zvláště nebylo smluveno, nýbrž osobě třetí, ačkoli se při smlouvě nezúčastnila a nepřijala slíbu k jejímu prospěchu učiněného, a že práva vzejdou jí tím okamžikem, kdy promittentem nebo promissarem byla zpravena o tom, že byla učiněna smlouva k jejímu prospěchu. Pokud tedy takového zpravení není, mohou kontrahenti od smlouvy odstoupiti, ale osoba třetí může smlouvu zmařiti tím, že odmítne slib učiněný k jejímu prospěchu, a odmítnutí působí *ex tunc*.

Novellou III. byl odstraněn § 1019 a v §§ 107 a 108 dostalo se nové redakce §§ 881, 882 o. z., jež nyní, obdrževše společnou rubriku, ustanovují o smlouvách ve prospěch třetích, a to takto:

Jestliže někdo si dal slíbiti, že bude plněno osobě třetí, může žádati, aby plnění třetí osobě bylo poskytnuto. Zdali vůbec a kdy vzejde třetí osobě přímé právo proti promittentu, sluší posouditi podle úmluvy a podle povahy i účelu smlouvy. Pokud se týká první otázky, platí vykládací pravidlo, že v pochybnostech nabude *tertius* tohoto práva, jestliže *praestace* má býti hlavně jemu k prospěchu. Pokud se týká otázky druhé, má § 881 dispoziční ustanovení pro jediný případ: Právo na *praestace* vymíněné pro třetí

osobu při postoupení statku získává tato, pokud není ujednáno jinak, okamžikem odevzdání statku. Z § 882 odst. 1 se podává, že třetí osobě, pokud jí právo vzejde vůbec, právo vzejde bez její akceptace. Jestliže však tertius odmítne právo získané smlouvou, sluší hleděti k věci tak, jakoby práva onoho nebyl získal, § 882.

Vedle těchto hlavních ustanovení o smlouvách ve prospěch třetích osob máme o nich ještě ustanovení jiná a to v kapitole o převzetí dluhu (1404 sl.), po případě v kapitole o assignaci, §§ 1400 sl. Srovn. k tomu §§ 32, 35 tohoto pojednání. Ustanovení ta se uchylují od §§ 881, 882 v podstatných kusech. Srovn. zejména §§ 1404 in fine, 1405 2. věta, 1403 1. věta, pak jednak § 1402, jednak 881 odst. 2. Tato rozcházející se ustanovení bude srovnati nejspíše tak, že §§ 881, 882 platí jen o tak nazvaných pravých smlouvách ve prospěch třetích osob (srovn. výše pod b), a že o assignaci, pokud by měla ráz pravé smlouvy ve prospěch třetího, platí ustanovení speciální.

2. O těchto smlouvách sluší ještě poznamenati:

a) Ježto smlouvy ve prospěch třetích osob jsou jen zvláštním druhem smluv rozštěpených, mohou se vyskytovat jen, pokud je tu kausální poměr mezi promittentem a promissarem, a táž kausa, která charakterisuje poměr mezi těmito osobami, určuje také poměr mezi promittentem a osobou třetí. Vedle toho jest určitý poměr mezi promissarem a osobou třetí, srovn. k tomu č. I.

b) Práva a povinnosti, které vzejdou z takových smluv, mohou býti různé, určeny jsouce kausou jednání hlavního (srovn. č. I.) a náleží tudíž pojednání o nich do části zvláštní. Tím se vysvětluje i předpis § 882 odst. 2, podle něhož námitky ze smlouvy má promittent i proti osobě třetí.

§ 53.

O obligacích naturálních.

I. Pravidelně je garantováno splnění závazku obligacního výhrůžkou, že po soudním zjištění existence závazku bude nastupováno na dlužníka prostředky donucovacími, ale vyskytují se případy, ve kterých sice osoba, která se zavázala k nějakému plnění, takovému donucování vydána není, avšak přece závazek její není zcela irrelevantní po stránce právní.

V případech takových mluvíme o obligacích či závazcích naturálních.

II. Právo naše zná tyto závazky naturální:

1. Závazky, kterým právními předpisy odepřena je pouze žalovatelnost, § 1432. Sem náležejí:

a) závazky ze sázek a her dovolených, pokud umluvená cena nebyla zaplácena neb aspoň deponována, §§ 1271, 1272;

b) závazky z tak nazvaných obchodů diferenčních, jež v § 13 zák. ze dne 1. dubna 1875 č. 76 ř. z. jsou postaveny na roveň hrám a sázkám. Obchodem diferenčním rozuměti jest smlouvu, kterou jedna strana se zavazuje zaplatiti určitou summu pro případ, že cenné papíry nebo jiné věci zastupitelné budou míti určitého dne budoucího vyšší hodnotu než v den uzavření smlouvy, kdežto strana druhá se zavazuje zaplatiti určitou summu pro případ, že zboží ono onoho dne bude míti hodnotu nižší než v den uzavření smlouvy. Výše oněch přislíbených summ určena je diferencí (odtud obchody diferenční) mezi cenou určité kvantity onoho zboží v den uzavření smlouvy a cenou, kterou táž kvantita má ve smluveném termínu (odtud obchody termínové).

Obchody diferenční se činí zpravidla ve formě smlouvy tržové (dodávací) s tím dodatkem, že zboží nemá býti plněno, nýbrž, že kupci po případě prodavači má býti zaplácena jen difference svrchu zmíněná. Dodávací smlouva uzavřena je v případnostech takových jen na oko, a sluší ji tedy posuzovati podle § 916. Mezi naturální obligace nenáležejí však diferenční obchody bursovní (k pojmu obchodu bursovního srovn. § 12 cit. zák.), poněvadž ve sporech z obchodů bursovních je vyloučena námitka, že obchod takový je ve skutečnosti obchodem diferenčním, hře a sázce na roveň postaveným, § 13 cit. zák. Ani povahy naturálních obligací nemají obchody diferenční spadající pod ustanovení §§ 10—13 zák. ze dne 4. ledna 1903 č. 10 ř. z. a min. nař. ze dne 3. dubna 1903 č. 78 ř. z., § 16 cit. zák. z roku 1903.

c) Závazky, o kterých ustanovuje § 2 zák. ze dne 19. července 1877 č. 67 ř. z., platící pouze pro Halič a Bukovinu.

2. Závazky ze smluv neplatných pro nedostatek formalii zákonných, § 1432.

3. Závazky promlčené, § 1432.

III. Pokud se týká právních následků naturálních obligací, bylo již pověděno, že nelze o jejich splnění nastupovati žalobou. Ale ani námitkou nemohou býti přivedeny k platnosti. Byli-li však závazek splněn, vyloučena je soluti repetitio, ač snad plátce

nevěděl o neexistenci závazku, § 1432. Totéž platí patrně o *datio in solutum*. Naveskrz se také přijímá, že naturální pohledávky nemohou býti namítány kompensací. Pokud se týká následků ostatních, jsou pochybný, a sice je sporno, zdali právní účinky vzejdou:

1. když naturální pohledávka bude utvrzena, zejména zřízením práva zástavního neb uzavřením smlouvy rukojemské. Srovn. k tomu pojednání o právu zástavním a rukojemství;

2. když naturální obligace bude učiněna základem novace privativní. Někteří novaci připouštějí, ukazující k tomu, že novace není než druhem *dationis in solutum*, jiní dovolávají se § 1432, jenž jako jediný následek naturální obligace stanoví vyloučení *soluti repetitionis*. V jednotlivostech sluší připomenouti:

a) v příčině pohledávek uvedených pod č. II. 1. V té věci má ustanovení § 5 zák. ze dne 19. července 1877 č. 67 ř. z., ježto se tam praví, že hostinský, který má nežalovatelnou pohledávku za poskytnutí lihových nápojů a vymůže si vydání směnky na peníz naturaliter dluhovaný, dopouští se činu trestného. Tím patrně je vysloveno, že obligace právě zmíněné se k novaci nehodí. Někteří odtud dovozují, že citovaný zákon vyjadřuje zásadní názor obč. zák. na obligace nežalovatelné vůbec, jiní pokládají citované ustanovení za výjimečné a novaci nežalovatelných pohledávek dopouštějí. Na obligace uvedené pod č. II 1 pod lit. a) i b), jež zákon reprobuje právě tak jako obligaci uvedenou pod lit. c), hodí se ustanovení zák. z roku 1877 a bude tedy spíše rozhodnouti ve smyslu alternativy první. Sr. *Ehrenzweig*, § 295 C;

b) pokud se týká pohledávek promlčených.

Lze-li spatřovati v novaci pohledávky promlčené zřeknutí se promlčení, § 1501, bude pohledávka obnovená patrně žalovatelná.

c) pokud se týká pohledávek neplatných pro nedostatek formalit zákonných, základem novace zajisté býti nemohou, leda že by zákonným formalitám bylo dosti učiněno při novaci.

K lit. a) — c). Také stoupenci mínění, které naturální obligace za dostatečný základ novace nepokládá, musí připustiti, že novace tu jakési právní následky míti bude, byla-li uskutečněna zřízením obligace abstraktní (vydáním cenného papíru), a to potud, že ve sporu sluší vyčkati námitku žalovaného, kterou se přivádí k platnosti naturální povaha původní obligace.